

Les xarxes que ens enforteixen: la col·laboració entre territoris

*Rafael Castelló Cogollos
Universitat de València*

Les institucions i les organitzacions que avui ens trobem ací ho fem per compartir la finalitat de transformar la realitat que ens envolta: volem avançar cap a la igualtat lingüística en les relacions socials entre la ciutadania valenciana. Avui ens reafirmem en la posada en comú dels nostres recursos, i en la nostra col·laboració, per caminar en la mirada posada en l'horitzó en una societat més justa. El resultat exitós de la nostra acció, no ho dubteu, serà beneficiós per al conjunt.

És cert que la igualtat lingüística en les relacions ciutadanes és un objectiu que excedeix les nostres capacitats, i necessita de la intervenció política. Més enllà de l'acció social, requereix de l'acció executiva, legislativa i judicial. I és per això que també ens adrecem al govern, i als partits polítics, per demanar-los accions efectives al respecte.

L'enfortiment de l'acció col·laborativa i en xarxa dels governs dels territoris on el valencià és llengua oficial no és una demanda menor i simbòlica, si es vol transformar la realitat. Fa tres anys es va obrir una finestra d'oportunitats i a la societat valenciana vivim un *kairòs*, un moment oportú.

El pensament lògic i lineal, si es desenvolupa amb coherència, ens porta al pensament relacional. Fa temps que sabem que els fets socials, com ara la igualtat lingüística, són el resultat d'una miriada de relacions. Cal retrocedir en el temps més enllà dels descobriments d'Einstein i de la física quàntica, i arribar si més no a principis de la modernitat, fins els treballs de von Humboldt o de Marx, per adonar-se'n que la realitat que ens envolta no està feta d'entitats (partícules, elements químics, cèl·lules, cossos vius o institucions socials). Eixa cosa que anomenem *realitat* depèn fonamentalment de les relacions i els fluxos que es produeixen entre eixes entitats, i dintre d'elles, i elles mateixes canvien quan canvien aquestes relacions.

Això significa que si es vol transformar una realitat social, un fet social, el que cal fer és canviar les relacions entre els qui hi intervenen en la seua generació, individus o institucions. Si la realitat es compon de relacions, són els enllaços, i el que hi circula, els que la poden modificar.

La democràcia és un sistema d'organització social capaç de generar major justícia, però és també un sistema epistemològic amb una capacitat creativa molt superior a qualsevol sistema autoritari. La diversitat d'origens de les fonts d'informació arreplega la pluralitat de punts de mira, que s'obtenen des de les diferents posicions ocupades en la trama de la

realitat. En permetre aquesta complexitat, enriqueix els processos de presa de decisions, els ajusta de forma més precisa als fets, i aconsegueix així major efectivitat en la resolució de problemes.

Una estructura democràtica de govern és una representació simbòlica de la infinitat de conflictes socials que es viuen cada dia al si d'una societat. I bé que ho saben les organitzacions de la societat civil. Les seues experiències quotidianes els diuen que la constitució de xarxes de complicitat i de col·laboració són la metodologia més eficaç per aconseguir les seues finalitats. Les xarxes construïdes per ACPV o per la Federació d'Escola Valenciana, per posar dos exemples, són les que poden explicar els seus èxits o fracassos. També ho saben els sindicats, amb la seua construcció de relacions entre col·lectius i d'espais de negociació contínua entre ells i amb altres. I les universitats també ho sabem.

El 28 d'octubre de 1994, a Morella, es van reunir els màxims representants de 13 universitats de tot l'àmbit lingüístic català i van constituir una xarxa de referència per a l'acció conjunta, que es convertiria en plataforma per al desenvolupament d'estratègies compartides: va nàixer la **Xarxa Vives d'Universitats**. Per damunt de les fronteres que separen 4 estats (Andorra, Espanya, França i Itàlia), i més enllà dels límits autonòmics espanyols, aquestes universitats institucionalitzaren canals per treballar juntes en tots els àmbits de l'activitat universitària. També pel que fa a la política lingüística, per descomptat. I en eixe procés totes n'hem après, i aprenem unes de les altres, compartim problemes i intercanviem solucions possibles.

Les cinc universitats públiques valencianes, que signem aquest document, en formem part, de la Xarxa Vives d'Universitats, i bé que sabem que guanyem en força i en visibilitat, en projecció internacional. Avui formem part d'una xarxa de 22 universitats, amb més de mig milió d'estudiants, unes 40.000 persones dedicades a la docència i la investigació, i unes 10.000 a l'administració universitària. Agrupem 12 parcs científics, que són referent a escala internacional. L'èxit no pot ser més evident. Tant és així que recentment també s'hi ha afegit la Universitat Cardenal Herrera. De la mateixa manera que la societat valenciana no és igual que la catalana, o que la societat valenciana del sud no és igual que la del nord, tampoc les universitats públiques som com les privades. Però construir xarxes inclusives, que amplien els punts des d'on es mira la realitat, millora les nostres capacitats per avançar-nos a la incertesa i als problemes que indubtablement ens plantejaran les condicions de l'entorn, a curt i a llarg termini. Condicions que sabem que sovint són ben a la contra.

La societat civil també ha avançat en la construcció de xarxes inclusives, que abasten tots els territoris de parla catalana. La **Federació Llull**, constituïda a Palma de Mallorca el 1990, coordina les accions d'Òmnium Cultural, l'Obra Cultural Balear i Acció Cultural del País Valencià, tres entitats culturals amb una més que notable trajectòria històrica. Una federació que, en aquests moments, presideix el president d'ACPV, el valencià de projecció internacional, Joan Francesc Mira.

La **Federació d'Organitzacions per la Llengua Catalana** (FOLC) es va constituir el 27 d'octubre de 2001, a Elx, amb l'objectiu de coordinar la defensa de la unitat i l'extensió de l'ús social del valencià. En la FOLC participen moltes entitats valencianes, entre les més destacades el Tempir d'Elx, la CAPPEPV, Coordinadores d'escoles en valencià de moltes comarques valencianes, Escola Valenciana o el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià.

També hi ha **Enllaçats per la llengua**. Una iniciativa nascuda a les Illes Balears, i que ha estat impulsada també per entitats valencianes, com Acció Cultural del País Valencià, el Bloc d'Estudiants Agermanats, Castelló per la llengua, CCOO-PV, el STEPV, UGT-PV, el Tempir d'Elx, Escola Valenciana o la FAPA-València-Confederació Gonzalo Anaya, entre altres.

I segur que hi d'altres experiències de xarxes interterritorials que oblide.

Totes les entitats que participen en aquestes xarxes, universitats o organitzacions socials, són entitats solvents i d'influència indiscutible en la societat valenciana. Amb la seua acció col·laborativa, les valencianes juntament a les de Catalunya, de les Illes Balears, d'Aragó, de l'Alguer o de més enllà dels Pirineus, es corresponsabilitzen de l'esdevenir de la llengua que ens uneix. I, amb aquesta col·laboració, guanyem en capacitat i efectivitat.

El que proposem és que aquesta forma de treball enxarxada es pugui reflectir també en la col·laboració entre governs. És ben cert que, des del benaurat canvi de govern de 2015, s'han intensificat els contactes i col·laboracions entre la direcció general responsable de la política lingüística al País Valencià i les de la resta de territoris catalanoparlants; i que també s'han ampliat les col·laboracions a d'altres territoris espanyols amb llengües minoritzades. És cert que també el reconeixement i col·laboració entre el govern valencià i les xarxes socials de les que parlem ha fet un gir de 180º. Pense que no hi ha color. Ja sabem de les polítiques aïllacionistes del valencià i de supremacia del castellà aplicades pels governs del Partit Popular.

La participació del Govern valencià en l'**Institut Ramon Llull** canviaria l'estructura relacional actualment existent i donaria cobertura política a la consolidada col·laboració entre les societats civils de Catalunya, les Illes Balears i la Comunitat Valenciana. Aquest canvi relacional, només pel fet d'introduir-se, ja afavoriria una transformació de la realitat.

Aquest institut és un consorci creat per un conveni entre els governs de Catalunya i de les Illes Balears, el 5 d'abril de 2002. Al llarg de la seua existència, ha sofert les eixides i reentrades del Govern de les Illes, segons el Partit Popular assumia o perdia els governs balears. I el Govern valencià no n'ha format part. La seua finalitat és promoure a l'exterior els estudis de llengua i cultura catalanes en l'àmbit acadèmic, la traducció de literatura i pensament escrits en català, i la producció cultural catalana en d'altres àmbits com el teatre, el cinema, el circ, la dansa, la música, les arts visuals, el disseny o l'arquitectura. Aquesta promoció sempre ha estat una política consubstancial a qualsevol govern de qualsevol país:

la promoció exterior de la cultura pròpia. Ara però, en un món acceleradament globalitzat i basat cada vegada més en la cultura com a recurs econòmic estratègic, es tracta d'una política obligada, si és que es vol que la societat governada siga significativa en les seues relacions amb la resta del món.

Una política d'igualtat lingüística per a la societat valenciana requereix d'aquesta promoció exterior de les produccions acadèmiques, literàries i culturals, en general, fetes en valencià. Les produccions culturals fetes en castellà disposen de xarxes molt potents de promoció exterior. No es pot discutir que la promoció exterior de la creació cultural en valencià és una millora de les oportunitats de vida d'una part molt rellevant i creativa de la societat valenciana, sense perjudicar les oportunitats de la resta. I aquesta promoció és responsabilitat directa de qualsevol govern valencià compromès amb la millora de les condicions de vida del conjunt de la societat que governa. Podem fer-la a soles, des del Govern valencià i punt, vull dir. És cert. Però si la fem conjuntament amb d'altres governs, amb qui compartim si més no el sistema lingüístic, generem economies d'escala, i guanyem.

Les fronteres politicoadministratives no poden convertir-se en límits per a la igualtat i el progrés social. I la col·laboració en la diversitat és la millor estratègia per construir societats creatives. Sense el reconeixement de l'altre en la seua alteritat, vivim en trista solitud. Eixe reconeixement mutu és el primer pas per avançar cap a la igualtat.

Moltes gràcies.